

PHỤ NỮ VIỆT NAM TRONG KỶ NGUYÊN VƯỜN MÌNH

Huỳnh Nguyễn Đăng Khoa

Giảng viên Khoa Lý luận cơ sở

Phụ nữ Việt Nam với tinh thần chủ động, kiên cường và sáng tạo, đã đóng góp to lớn vào mọi lĩnh vực của đời sống. Trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vườn mình của dân tộc, người phụ nữ không chỉ là người đồng hành, mà còn trực tiếp tham gia kiến tạo, xây dựng đất nước. Vai trò của phụ nữ không chỉ giới hạn trong gia đình, mà còn mở rộng ra toàn xã hội, góp phần làm nên một Việt Nam “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”.

1. Phụ nữ Việt Nam trong công cuộc đổi mới của dân tộc

Thứ nhất, phụ nữ trong hoạt động kinh tế

Trong gần 40 năm tiến hành công cuộc đổi mới, tỷ lệ phụ nữ tham gia lực lượng lao động luôn duy trì ở mức cao, hiện nay đạt hơn 47%. Vai trò quan trọng của giới nữ được thể hiện trong các ngành, nghề từ nông nghiệp đến công nghiệp, thương mại, tài chính, kể cả những ngành kinh tế mũi nhọn như công nghệ, tài chính, logistics, nhất là khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo.

Theo số liệu của Bộ Kế hoạch và Đầu tư, khu vực doanh nghiệp và kinh tế tập thể của Việt Nam luôn đóng vai trò quan trọng trong phát triển kinh tế, xã hội của đất nước: “Hiện nay, nước ta có khoảng 930.000 doanh nghiệp đang hoạt động, đóng góp hơn 60% GDP, tạo việc làm cho khoảng 30% lao động trong nền kinh tế. Trong số đó, có hơn 20% là các doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ...”¹. Trong bối cảnh hội nhập thế giới, nữ doanh nhân Việt Nam ngày càng khẳng định được năng lực, trình độ của mình trong cộng đồng nữ doanh nhân các nước. Họ không chỉ đạt được thành tích, giải thưởng tôn vinh ở trong nước, mà còn được cộng đồng quốc tế đánh giá và ghi nhận. Năm 2024, Tạp chí Fortune vừa công bố danh sách 100 nữ doanh nhân quyền lực nhất khu vực châu Á - Thái Bình Dương, Việt Nam có 3 đại diện trong danh sách, gồm: “Chủ tịch Hội đồng quản trị VietJet Air Nguyễn Thị Phương Thảo, Tổng Giám đốc Vinamilk Mai Kiều Liên và Tổng Giám đốc Sacombank Nguyễn Đức Thạch Diễm”². Những nỗ lực vươn lên không ngừng của nữ doanh nhân trong điều hành doanh nghiệp và những câu chuyện thành công ấy đã và đang trở thành minh chứng sinh động, truyền cảm hứng mạnh mẽ cho cộng đồng nữ doanh nhân tiếp tục khẳng định bản lĩnh, phát huy tinh thần

¹ <https://thitruongtaichinhhtiente.vn/trong-930-000-doanh-nghiep-dang-hoat-dong-co-hon-20-la-do-phu-nu-lam-chu-61836.html>

² <https://tienphong.vn/chan-dung-3-phu-nu-viet-vua-duoc-vinh-danh-quyen-luc-nhat-chau-a-post1680616.tpo>

khởi nghiệp, đóng góp vào sự nghiệp làm giàu chính đáng và thúc đẩy tiến trình bình đẳng giới trong đời sống kinh tế - xã hội.

Các mô hình kinh doanh do phụ nữ lãnh đạo đã tạo việc làm cho hàng triệu người, đóng góp đáng kể vào GDP và quá trình chuyển đổi số, phát triển kinh tế bền vững của đất nước. Theo báo cáo của Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam năm 2023, nhiều hoạt động thúc đẩy phụ nữ khởi nghiệp do Hội khởi xướng đã giúp hơn 200.000 phụ nữ có cơ hội kinh doanh, cải thiện thu nhập và điều kiện sống của gia đình, thành lập gần 12.000 mô hình kinh tế tập thể và gần 800 hợp tác xã, huy động gần 164 nghìn tỷ đồng cho 73 nghìn phụ nữ khởi sự kinh doanh.

Phụ nữ là lực lượng chính trong các ngành xuất khẩu chủ lực, như dệt may, thủy sản. Theo Tổng cục Thống kê, trong năm 2024, có “63% phụ nữ Việt Nam đang tham gia lực lượng lao động, một tỷ lệ ấn tượng so với mức trung bình thế giới”, “tổng kim ngạch xuất khẩu dệt may đạt 44 tỷ USD. Với khoảng 75% lao động là nữ, những bàn tay khéo léo, tỉ mỉ của họ đã tạo nên những sản phẩm chất lượng, đưa thương hiệu dệt may Việt Nam vươn xa trên thị trường quốc tế”³. Trong ngành công nghiệp chế biến, dệt may, da giày, điện tử, phụ nữ không ngừng nâng cao kỹ năng, thích ứng với công nghệ mới, góp phần vào tăng trưởng xuất khẩu và nâng cao khả năng cạnh tranh của hàng Việt Nam trên thị trường thế giới.

Thứ hai, phụ nữ tham gia xây dựng Đảng, xây dựng hệ thống chính trị

Một xã hội dân chủ thực sự chỉ có thể đạt được khi phụ nữ có tiếng nói bình đẳng và tham gia tích cực vào các hoạt động chính trị – xã hội. Việt Nam đã đạt được nhiều tiến bộ trong lĩnh vực này nhờ sự nỗ lực không ngừng của phụ nữ và chính sách hỗ trợ hiệu quả.

Ngày nay, phụ nữ Việt Nam không chỉ tích cực, chủ động thực hiện đầy đủ quyền công dân và nghĩa vụ đối với Tổ quốc, mà còn ngày càng khẳng định vai trò trong hệ thống chính trị. Đội ngũ cán bộ nữ được tăng cường cả về số lượng lẫn chất lượng, thể hiện bước tiến quan trọng trong sự nghiệp bình đẳng giới. Nếu như giai đoạn 1986 – 1991, tỷ lệ nữ đại biểu Quốc hội chỉ đạt 18%, thì đến “nhiệm kỳ 2021-2026 là 30,26%, tăng 3,58% so với nhiệm kỳ 2016-2021”⁴, vượt chỉ tiêu đặt ra và cao hơn mức trung bình thế giới.

³ <https://www.hoilhpn.org.vn/web/ho-tro-phu-nu-khoi-nghiep-va-khoi-su-kinh-doanh/tin-chi-tiet/-/chi-tiet/vai-tro-va-dau-an-phu-nu-viet-nam-tren-034-ban-%C4%91o-034-kinh-te-415101-4401.html>

⁴ <https://dansinh.dantri.com.vn/nhan-luc/so-nu-dai-bieu-quoc-hoi-nhiem-ky-2021-2026-tang-358-20241106082357182.htm>

Những năm qua, công tác cán bộ nữ đã đạt được nhiều kết quả quan trọng, thể hiện rõ qua sự gia tăng về số lượng và chất lượng nữ cán bộ trong hệ thống chính trị. Tỷ lệ nữ tham gia cấp ủy Đảng, Quốc hội, Hội đồng nhân dân các cấp ngày càng tăng, phản ánh sự quan tâm của Đảng và Nhà nước đối với bình đẳng giới trong chính trị: “Tỷ lệ nữ đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021-2026 tiếp tục tăng so với nhiệm kỳ trước: cấp tỉnh đạt 29% (tăng 2,44%), cấp huyện 29,08% (tăng 1,58%), cấp xã 28,98% (tăng 2,39%). Ở cấp lãnh đạo các bộ, ngành Trung ương, đến cuối năm 2023, có 14/30 cơ quan ngang bộ, cơ quan thuộc Chính phủ có lãnh đạo chủ chốt là nữ (chiếm 46,67%), trong đó có 4 nữ Bộ trưởng (13,34%) và tỷ lệ nữ Thứ trưởng đạt 12,97%. Cán bộ nữ giữ các vị trí lãnh đạo chủ chốt tại địa phương cũng tăng. Cụ thể: cấp tỉnh đạt 82,4%, cấp huyện 40,5%, cấp xã 37,9%”⁵.

Những bước tiến này không chỉ là minh chứng cho sự trưởng thành, bản lĩnh của phụ nữ Việt Nam trong đời sống chính trị – xã hội, mà còn phản ánh nỗ lực nhất quán của Đảng và Nhà nước trong việc thúc đẩy bình đẳng giới. Theo xếp hạng của Diễn đàn Kinh tế thế giới, năm 2024, Việt Nam hiện đứng thứ 72/146 quốc gia về bình đẳng giới – một thành quả đáng khích lệ, đồng thời là động lực để tiếp tục nâng cao vai trò, vị thế của phụ nữ trên con đường hội nhập và phát triển.

Bình đẳng giới không chỉ là mục tiêu, mà còn là động lực quan trọng để xây dựng một xã hội công bằng. Nỗ lực của phụ nữ Việt Nam trong việc thúc đẩy bình đẳng giới đã mang lại kết quả ấn tượng. Theo Báo cáo phát triển con người của Chương trình Phát triển của Liên hợp quốc (UNDP), năm 2023, Việt Nam đứng thứ 93/193 quốc gia và vùng lãnh thổ về chỉ số phát triển con người, nhưng riêng chỉ số phát triển giới đang đứng thứ 72/146 quốc gia và vùng lãnh thổ, nghĩa là cao hơn thứ hạng chỉ số phát triển con người. Năm 2023, Việt Nam cũng đã được bầu vào Hội đồng chấp hành Cơ quan Liên hợp quốc về Bình đẳng giới và Trao quyền cho phụ nữ (UN Women) nhiệm kỳ 2025 – 2027.

Những chương trình an sinh xã hội như “Mẹ đỡ đầu”, “Đồng hành cùng phụ nữ biên cương”, mô hình “Ngôi nhà bình yên”, “Tết yêu thương”... đã trở thành điểm tựa thiết thực cho hàng nghìn phụ nữ và trẻ em vượt qua khó khăn, ổn định cuộc sống, mở ra hành trình mới đầy hy vọng. Không chỉ đơn thuần là hoạt động

⁵ <https://www.hoilhpn.org.vn/web/guest/tin-chi-tiet/-/chi-tiet/cong-tac-can-bo-nu-hanh-%C4%91ong-manh-me-%C4%91e-but-pha-trong-ky-nguyen-moi-434401-10.html>

hỗ trợ, đó còn là sự khẳng định tinh thần trách nhiệm, tình nhân ái và vai trò gắn kết cộng đồng của phụ nữ Việt Nam trong thời kỳ mới.

Từ những việc làm giàu tính nhân văn ấy, phụ nữ không chỉ đem lại sự sẻ chia cho từng mảnh đời bất hạnh, mà còn góp phần lan tỏa các giá trị nhân đạo, nuôi dưỡng niềm tin xã hội, củng cố khối đoàn kết toàn dân. Qua đó, họ chứng minh rằng phụ nữ không chỉ là người thụ hưởng an sinh, mà còn là lực lượng kiến tạo và truyền dẫn giá trị nhân văn, góp phần xây dựng một xã hội công bằng, tiến bộ và nhân văn hơn.

Thứ ba, phụ nữ gìn giữ và phát huy giá trị bản sắc văn hóa dân tộc

Trong tiến trình phát triển văn hóa và xây dựng con người Việt Nam, phụ nữ giữ vai trò then chốt, vừa là chủ thể sáng tạo vừa là lực lượng bảo tồn những giá trị tinh hoa của dân tộc. Từ lời ru ngọt ngào, câu ca dao, làn điệu dân ca đến những phong tục, tập quán tốt đẹp, phụ nữ đã và đang gánh vác sứ mệnh thiêng liêng: nuôi dưỡng tâm hồn dân tộc, truyền trao đạo lý làm người, kết nối quá khứ với hiện tại và mở đường cho tương lai. Người mẹ, người bà trong gia đình không chỉ trao tặng tình yêu thương, mà còn gieo vào tâm hồn thế hệ trẻ những hạt mầm của nhân cách, bản lĩnh và lòng tự hào dân tộc.

Phụ nữ là lực lượng xung kích trong phong trào xây dựng đời sống văn hóa, với những mô hình thiết thực như “Gia đình 5 không, 3 sạch”, “Gia đình 5 có, 3 sạch”. Chính từ bàn tay khéo léo và tấm lòng tận tụy của họ, nông thôn mới được tô điểm bằng tuyến đường hoa, hàng rào cây xanh, ngôi nhà an toàn, gia đình hạnh phúc – những hình ảnh cụ thể nhưng giàu ý nghĩa, góp phần kiến tạo diện mạo mới cho đất nước. Đây không chỉ là hành động giữ gìn nếp sống văn minh, mà còn là minh chứng sinh động cho năng lực sáng tạo, tinh thần trách nhiệm và vai trò chủ động của phụ nữ trong sự nghiệp phát triển bền vững.

Quan trọng hơn, phụ nữ Việt Nam ngày nay không dừng lại ở việc bảo tồn mà còn tham gia mạnh mẽ vào sáng tạo và quảng bá văn hóa. Họ đưa giá trị truyền thống ra thế giới, biến bản sắc dân tộc thành nguồn lực mềm trong hội nhập quốc tế. Nhờ vậy, phụ nữ đã trở thành những “đại sứ văn hóa” trầm lặng nhưng đầy uy tín, góp phần khẳng định vị thế Việt Nam – một quốc gia vừa giàu bản sắc, vừa hiện đại, nhân văn.

Thứ tư, phụ nữ tham gia bảo vệ an ninh Tổ quốc

Trong quá trình xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, phụ nữ Việt Nam không chỉ là hậu phương vững chắc, đảm đương trọng trách gia đình, mà còn trực tiếp góp phần

củng cố nền quốc phòng toàn dân. Trước hết, họ là điểm tựa tinh thần để cán bộ, chiến sĩ yên tâm công tác, vững vàng tay súng bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa. Đồng thời, phụ nữ cũng là lực lượng tiên phong trong phong trào “Toàn dân bảo vệ an ninh Tổ quốc”, gắn bó mật thiết với các mô hình sáng tạo do Hội Liên hiệp Phụ nữ phát động như “Tổ phụ nữ giữ gìn đường biên, cột mốc biên giới”. Những hoạt động ấy không chỉ hỗ trợ thiết thực cho bộ đội biên phòng trong quản lý địa bàn, giữ gìn an ninh chính trị, trật tự xã hội, mà còn tạo nên bức tường thành nhân dân vững chắc, khẳng định sức mạnh đoàn kết quân – dân trong sự nghiệp bảo vệ chủ quyền biên giới quốc gia.

Sự tham gia tích cực của phụ nữ tại cộng đồng dân cư, trong các mô hình tự quản, các câu lạc bộ “Gia đình phòng, chống tệ nạn xã hội” đã khẳng định vai trò nòng cốt của họ trong công tác giữ gìn an ninh trật tự. Không chỉ trực tiếp tuyên truyền, vận động người thân thực hiện nếp sống lành mạnh, phụ nữ còn góp phần quan trọng vào việc củng cố an ninh chính trị, trật tự xã hội, tăng cường khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Từ những hoạt động thiết thực ấy, phụ nữ đã trở thành một lực lượng vững chắc trong xây dựng “thế trận lòng dân” – nền tảng chiến lược của quốc phòng toàn dân và an ninh nhân dân.

Tính đến đầu năm 2025, “Việt Nam đã cử 154 lượt nữ quân nhân, chiếm khoảng 14,5% trong trên tổng số quân nhân tham gia hoạt động gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc”⁶. Việc ngày càng có nhiều nữ sĩ quan Việt Nam tham gia Phái bộ gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc không chỉ khẳng định bước tiến thực chất trong thúc đẩy bình đẳng giới và trao quyền cho phụ nữ, mà còn thể hiện rõ quyết tâm, trách nhiệm quốc tế của Việt Nam đối với hòa bình, an ninh và phát triển bền vững. Đây là minh chứng sống động cho sự kết hợp hài hòa giữa mục tiêu bình đẳng giới trong nước với đóng góp chủ động, tích cực vào nỗ lực chung của cộng đồng quốc tế vì một thế giới an toàn, công bằng và nhân văn hơn.

2. Tiếp tục phát huy vai trò của phụ nữ Việt Nam trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc

Thành công của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam chính là kết tinh sức mạnh của khối đại đoàn kết toàn dân tộc, trong đó có sự đóng góp to lớn và bền bỉ của các tầng lớp phụ nữ. Thực tiễn công cuộc đổi mới đã để lại bài học quý giá: từ chỗ dựa chủ yếu vào nguồn lực vật chất, đất nước đã từng bước

⁶ <https://www.qdnd.vn/quoc-te/doi-ngoai-quoc-phong/bon-nu-quan-nhan-canhsat-bien-viet-nam-tham-gia-nhiem-vu-gin-giu-hoa-binh-lien-hop-quoc-846410>

khẳng định con người vừa là trung tâm, vừa là mục tiêu của phát triển. Trong bối cảnh dân tộc bước vào kỷ nguyên mới – kỷ nguyên hội nhập sâu rộng và khát vọng vươn lên hùng cường, để phát huy vai trò của các tầng lớp phụ nữ, cần thực hiện các giải pháp sau:

Một là, nâng cao tri thức, kỹ năng và năng lực lãnh đạo. Phải đẩy mạnh giáo dục, đào tạo nghề, nâng cao trình độ chuyên môn, ngoại ngữ, công nghệ số cho phụ nữ, đặc biệt trong bối cảnh cách mạng công nghiệp 4.0. Mở rộng các chương trình bồi dưỡng kỹ năng lãnh đạo, quản trị, để tăng cường tỷ lệ nữ giữ vị trí chủ chốt trong hệ thống chính trị và doanh nghiệp. Kết hợp với xây dựng các học bổng, quỹ hỗ trợ nghiên cứu, sáng tạo dành riêng cho phụ nữ.

Hai là, hoàn thiện chính sách và thể chế về bình đẳng giới. Thực hiện đồng bộ các chính sách bảo đảm quyền tham chính của phụ nữ, phấn đấu nâng tỷ lệ nữ trong cơ quan lãnh đạo, quản lý lên mức ngang bằng các nước tiên tiến trong khu vực. Xây dựng khung pháp lý bảo vệ phụ nữ trước bạo lực gia đình, phân biệt đối xử và tạo môi trường làm việc an toàn, công bằng. Trong đó, đưa tiêu chí bình đẳng giới thành một chỉ số quan trọng trong đánh giá phát triển bền vững.

Ba là, hỗ trợ phụ nữ khởi nghiệp và tham gia kinh tế số. Đẩy mạnh chuyển đổi số cho phụ nữ, giúp họ khai thác thương mại điện tử, kinh tế số, xuất khẩu trực tuyến. Có chính sách hỗ trợ các nhà khoa học nữ, nhất là trong lĩnh vực STEM (khoa học, công nghệ, kỹ thuật, toán học). Thành lập quỹ hỗ trợ khởi nghiệp nữ, tập trung vào các lĩnh vực đổi mới sáng tạo, công nghệ cao và kinh tế xanh. Tạo điều kiện để phụ nữ tiếp cận nguồn vốn tín dụng ưu đãi, chuyển giao khoa học kỹ thuật, xây dựng thương hiệu.

Bốn là, phát huy vai trò phụ nữ trong văn hóa – xã hội. Khuyến khích phụ nữ tham gia bảo tồn và sáng tạo văn hóa, đưa giá trị văn hóa Việt Nam ra thế giới. Tôn vinh, nhân rộng các mô hình gia đình văn hóa, “Gia đình 5 có, 3 sạch”, góp phần xây dựng đời sống văn minh, bền vững. Hỗ trợ phụ nữ tham gia mạnh mẽ vào hoạt động cộng đồng, nhân đạo, từ thiện, củng cố “thế trận lòng dân”. Phát triển các tổ chức, câu lạc bộ, hiệp hội để kết nối phụ nữ khởi nghiệp, phụ nữ trí thức, phụ nữ nông thôn.

Năm là, nâng cao sức khỏe toàn diện cho phụ nữ. Tăng cường chương trình chăm sóc sức khỏe sinh sản, sức khỏe tâm thần và phòng chống bệnh tật cho phụ nữ. Phát triển các gói bảo hiểm y tế, an sinh xã hội ưu tiên cho phụ nữ ở khu vực

nông thôn, vùng sâu, vùng xa. Khuyến khích phụ nữ tham gia thể dục, thể thao, nâng cao thể lực để đáp ứng yêu cầu của lao động hiện đại.

Sáu là, mở rộng hợp tác quốc tế và trao quyền cho phụ nữ. Tăng cường sự tham gia của nữ sĩ quan, chuyên gia, trí thức vào các hoạt động quốc tế như gìn giữ hòa bình Liên hợp quốc, hợp tác khoa học – công nghệ. Kết nối mạng lưới phụ nữ Việt Nam ở nước ngoài, hình thành cộng đồng tri thức nữ toàn cầu. Đồng thời học hỏi kinh nghiệm từ các quốc gia có thành tựu về bình đẳng giới và trao quyền cho phụ nữ.

Trong bối cảnh dân tộc bước vào kỷ nguyên mới – kỷ nguyên hội nhập sâu rộng và khát vọng vươn lên hùng cường, việc trang bị cho phụ nữ Việt Nam đầy đủ hành trang tri thức, kỹ năng và bản lĩnh trở thành yêu cầu tất yếu. Với ý nghĩa đó, cần triển khai đồng bộ những giải pháp thiết thực, nhằm phát huy tối đa tiềm năng, trí tuệ và vai trò của phụ nữ, để họ thực sự trở thành lực lượng tiên phong, đồng hành cùng dân tộc trong hành trình xây dựng đất nước phồn vinh, hạnh phúc./.